

Asia: VN/5966/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle vanhemmuuslaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maahanmuuttoviraston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle vanhemmuuslaiksi

Kiittäen lausuntomahdollisuudesta Maahanmuuttovirasto esittää oikeusministeriölle seuraavat huomiot.

Luonnoksessa lain lähtökohta äitiyden osalta se, että lapsen äiti on se, joka on synnyttänyt lapsen, mikä on selkeä ja ymmärrettävä. Laissa ei kuitenkaan missään puhuta synnyttäneen äidin äitiyden selvittämisestä. Kaikissa tapauksissa ei voida yksioikoisesti lähteä siitä, että viranomaisilla olisi aina tiedossa se, kuka on synnyttänyt lapsen. Suomessa syntyneiden lasten osalta asia voi vielä olla näin, mutta ulkomailla syntyneiden, Suomeen myöhemmin muuttavien lasten kohdalla asia on monessa tapauksessa epäselvä ja äitiyttä (synnyttänyttä äitiyttä) on voitava selvittää samaan tapaan kuin isyyttäkin.

Asiasta tulisi säätää lain tasolla. Selvyden vuoksi on syytä painottaa, ettei nyt tarkoiteta lain 5 § 1 momentissa mainittua toisen äidin äitiyden vahvistamista hedelmöityshoitoon suostumisen perusteella.

Suomessa on viime vuosina rekisteröity väestötietojärjestelmään lukuisia lapsia, joiden synnyttänyt äiti ei ole tiedossa. Lapsi saattaa esimerkiksi olla lähtöisin maasta, josta ei ole saatavissa syntymätodistusta tai muuta sellaista todistusta, joka todistaisi, kuka lapsen on synnyttänyt.

Edelleen on erilaisia tilanteita, joissa luotettavaa syntymätodistusta tai vastaavaa ei ole. Lapsi ja äiti/vanhempi ovat saattaneet joutua pakenemaan kotimaasta ilman että todistus on tullut mukaan tai se on saattanut kadota matkalla, tai sellaista ei ole koskaan hankittu, vaikka se olisi ollut mahdollista.

Tällöin lapsen ja hänet synnyttäneen äidin perhesiteestä ei ole olemassa mitään asiakirjanäyttöä. Jos vanhemmuuslaissa ei vastaisuudessakaan säädetä synnyttäneen äidin selvittämisestä oikeusgeneettisellä äitiystutkimuksella, jää lapsen synnyttäneen äidin äitiys selvittämättä, ellei sitä ole selvitetty lapsen ja/tai äidin oleskelulupahakemuksen käsittelyn yhteydessä ulkomaalaislain 65 ja 66 §:n perusteella.

Aina edellä mainittua selvitystä ei tehdä, esimerkiksi kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten osalta otetaan usein lähtökohdaksi se, mitä äiti kertoo suojeluhakemuksensa yhteydessä mukanaan olevan ja hakevan lapsen osalta, esimerkiksi että lapsi on hänen biologinen lapsensa.

Tämä ei kuitenkaan välttämättä pidä paikkansa. Äiti voi mieltää lapsen biologiseksi lapsekseen, vaikka hän ei olisi synnyttänyt lasta, esimerkiksi koska on ehkä imettänyt lasta tai koska on kasvattanut tätä vastasyntyneestä lähtien, tai hän saattaa tarkoituksella kertoa väärää tietoa lapsen ja itsensä välisestä sukulaisuussuhteesta.

Myöskään kaikissa oleskelulupahakemuksissa ei esitetä asiakirjaselvitystä lapsen ja hänet synnyttäneen äidin sukulaisuussuhteesta eikä asiassa aina käytetä DNA-tutkimusta edellä mainitun suhteen selvittämiseksi, vaan suhde perustuu pääsääntöisesti asiassa ilmoitettuun.

Tällöin lapselle ei voida merkitä äitiä väestötietojärjestelmään. Tällaisia äidittömiä lapsia löytyy väestötietojärjestelmästä jo tätä nykyä lukuisia, eikä se ole toivottava asiantila eikä lapsen edun mukainen tilanne.

Synnyttävän äidin selvittämisen tarpeellisuus sivuaa myös sijaissynnytyksiä, sillä monissa maissa äidiksi ei lapsen syntymätodistukseen merkitä sijaissynnytyksissä lapsen synnyttäneitä äitiä, vaan se nainen, jonka aviomiehen sukusoluilla lapsi on siitetty ja jonka on tarkoitus toimia lapsen (sosiaalisena) äitinä (perheen sisäinen adoptio). Tilanteessa jossa (sosiaalinen) äiti on viettänyt useampia kuukausia maassa, jossa lapsi syntyy ja jossa (sosiaalinen) äiti on merkitty lapsen syntymätodistukseen (hänet synnyttäneeksi) äidiksi ei lapsen (todellisuudessa synnyttänyt) äiti välttämättä selviä lapsen tullessa (sosiaalisen) äidin kanssa Suomeen, ellei (sosiaalinen) äiti ilmoita viranomaisille asiasta. Tällainen menettely mahdollistaa väärinkäytökset.

Edellä mainitut tilanteet eivät enää ole vain hyvin harvinaisia poikkeuksellisia tilanteita, joihin ei olisi sääntelytarvetta, vaan voidaan puhua jo kymmenistä tapauksista vuosittain. Lapsen etu vaatii sitä, että lapsen synnyttäneen äidin äitiys on voitava selvittää. Äitiys- ja Isyyslakia yhdistettäessä uudeksi vanhemmuuslaiksi on voitava puuttua tähän jo joitakin vuosia väestörekisteri-, lastensuojelu- ja maahanmuuttoviranomaisia häirinneeseen seikkaan ja saattaa uusi säädettävä laki tältä osin ajan tasalle.

Kähkönen Jari
Maahanmuuttovirasto

Peura Hannu-Pekka
Maahanmuuttovirasto